

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 13 mars 1934 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till de värnpliktigas avlöning m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

LANTFÖRSVARET.

1:o) Uti den till riksdagen avlåtna, den 3 januari 1934 dagtecknade propositionen angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1934/1935 har Kungl. Maj:t i avseende å avd. Lantförsvaret under fjärde huvudtiteln föreslagit riksdagen (punkt 16, sid. 36 och 37 av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag) att öka ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, nu 2,046,000 kronor, med 685,000 kronor till 2,731,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har utskottet till behandling förehåft dels tvenne likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. B. Johansson m. fl.* (nr 110) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Lindman m. fl.* (nr 221), vari hemställts bland annat, att riksdagen måtte besluta,

a) att antalet till krigsskolan årligen beordrade reservofficersaspiranter beräknas till 180, samt vederbörliga underhållsanslag ökas i härav betingad utsträckning,

b) att antalet tjänstgöringsdagar för till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga ökas med 198,000 till 983,000 tjänstgöringsdagar samt att vederbörliga anslag för de värnpliktigas underhåll och avlöning ökas i enlighet härmed,

dels ock en inom andra kammaren av herrar *J. H. Brädefors* och *Hagberg* i Luleå väckt motion (nr 421), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta höja militärmanskapets dagavlöning till 1 krona samt för de, som fullgöra mer än 140 dagars tjänstgöring, till 1 krona 50 öre.

Beträffande de av motionärerna till stöd för sina framställningar anförda skälen hänvisar utskottet till motionerna I: 110 och II: 421.

I riksstaten för innevarande budgetår är ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning upptaget med 2,046,000 kronor. Anslaget har beräknats sålunda:

till penningbidrag	kronor 2,018,150:—
» avlöningstillägg åt reservofficersaspiranter.....	» 27,950:—
	<hr/> Summa kronor 2,046,100:—

eller, i avrundat tal, 2,046,000 kronor.

Antalet tjänstgöringsdagar för till *linjetjänst* uttagna värnpliktiga under budgetåret 1934/1935 har departementschefen, i anslutning till omfattningen av värnpliktsutbildningen under nämnda budgetår, ansett böra beräknas till sammanlagt 3,714,000. Av detta dagantal, vilket med 1,180,080 överstege det för budgetåret 1933/1934 beräknade antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga i linjetjänst, belöpte 743,400 dagar å studenter och med dem i värnpliktshänseende likställda.

Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, uttagna till *ersättningsreserven*, har departementschefen för budgetåret 1934/1935 uppskattat till det antal, 785,000, vartill tjänstgöringsdagarna för dessa värnpliktiga beräknades för budgetåret 1932/1933.

I enlighet med arméförvaltningens förslag skulle slutligen i tjänstgöringsdagsberäkningen för nästa budgetår upptagas 92,000 dagar, motsvarande den förlängda tjänstgöringstiden för *värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring* i den ordning, värnpliktslagen föreskrev. För innevarande budgetår har i förevarande avseende beräknats ett dagantal av 75,000.

Det sammanlagda antalet värnpliktstjänstgöringsdagar, som borde läggas till grund för uppskattningen av medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1934/1935, skulle alltså bli $(3,714,000 + 785,000 + 92,000 =)$ 4,591,000. Enligt verkställd beräkning borde av nämnda antal 3,776,100 dagar upptagas med ett penningbidrag av 50 öre och 814,900 dagar med ett penningbidrag av 1 krona, vadan alltså för penningbidrag under nästkommande budgetår borde beräknas ett belopp av $(3,776,100 \times 0,50 + 814,900 \times 1,00 =)$ 2,702,950 kronor.

För avlöningstillägg åt reservofficersaspiranter skulle, i överensstämmelse med arméförvaltningens förslag, beräknas samma belopp som för innevarande budgetår, eller 27,950 kronor.

Medelsbehovet under anslaget till de värnpliktigas avlöning för budgetåret 1934/1935 skulle således utgöra $(2,702,950 + 27,950 =)$ i avjämnat tal 2,731,000 kronor.

Det i motionerna I:110 och II:221 framställda yrkandet att antalet till krigsskolan årligen beordrade reservofficersaspiranter skall beräknas till 180 innebär, att antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga i linjetjänst kommer att undergå en ökning. Ifrågavarande ökning torde kunna uppskattas till i runt tal 6,000 tjänstgöringsdagar, av vilka man dock för budgetåret 1934/1935

endast torde behöva räkna med en mindre del förslagsvis 2,000, enär ökningen av reservofficersaspiranterna för nämnda budgetår allenast lär komma att påverka antalet elever vid den för reservofficersaspiranter anordnade vinterkursen år 1935.

Det i samma motioner framställda yrkandet om ökning av antalet tjänstgöringsdagar för ersättningsreserven med 198,000 grundar sig på den i motionerna hävdade uppfattningen, att de till linjetjänst uttagna värnpliktiga skola helt ägna sig åt militär utbildning och icke i större utsträckning tagas i anspråk för handräkningsgöromål.

I fråga om det i motionerna I: 110 och II: 221 gjorda yrkandet om beräkningen av antalet till krigsskolan årligen beordrade reservofficersaspiranter har utskottet icke funnit skäl föreligga att tillstyrka detsamma, såvitt därmed avses ändring av 1925 års riksdags beslut angående det beräknade antalet aspiranter (minst 130). Utskottet avstyrker alltså motionärernas förslag i detta hänseende.

Utskottet.

Vidkommande härefter det i samma motioner framförda yrkandet om ökning av antalet tjänstgöringsdagar för till ersättningsreserven vid armén uttagna värnpliktiga med 198,000 till 983,000 anser sig utskottet sakna anledning frångå Kungl. Maj:ts förslag om beräkningen av antalet tjänstgöringsdagar. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om den anordning, som, i syfte att effektivare än tillförne utnyttja de till ersättningsreserven uttagna värnpliktigas tjänstgöring, enligt Kungl. Maj:ts i 1933 års statsverkproposition (punkt 16) av riksdagen utan erinran lämnade förslag kommit till tillämpning. Härav följer, att utskottet avstyrker förenämnda motioner jämväl i denna del.

Beträffande slutligen det motionsvis väckta förslaget (II: 421) om höjning av militärmanskapets dagavlöning i allmänhet till en krona samt för dem, som fullgöra mer än 140 dagars tjänstgöring, till en krona 50 öre, vill utskottet — under erinran om att ett likartat yrkande avslagits av 1933 års riksdag — avstyrka det nu framställda yrkandet.

Utskottet, som alltså tillstyrker den av Kungl. Maj:t föreslagna beräkningen av anslaget till de värnpliktigas avlöning, hemställer,

att riksdagen må

a) avslå det i herr J. B. Johanssons m. fl. och herr Lindmans m. fl. förevarande motioner (I: 110 och II: 221) framställda förslaget om ökning av antalet till krigsskolan årligen beordrade reservofficersaspiranter;

b) avslå de i nämnda motioner framställda förslaget om ökning av det utav departementschefen beräknade antalet tjänstgöringsdagar för till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga;

c) avslå herrar Brädefors' och Hagbergs i Luleå förevarande motion (II: 421) om höjning av militärmanskapets avlöning, i vad nämnda motion avser anslaget till de värnpliktigas avlöning vid armén;

d) i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag öka ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, nu 2,046,000 kronor, med 685,000 kronor till 2,731,000 kronor.

SJÖFÖRSVARET.

2:o) Kungl. Maj:t har i avseende å avd. Sjöförsvaret under fjärde huvudtiteln föreslagit riksdagen (punkt 73, sid. 115—119) att öka ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, nu 360,000 kronor, med 140,000 kronor till 500,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har utskottet till behandling förehaft *dels* en inom första kammaren av herr *E. Forsberg* väckt motion (nr 43), vari hemstälts, att riksdagen ville besluta

a) att öka anslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader med 200,000 kronor,

b) att minska anslagen till de värnpliktigas avlöning m. m., till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader, till understöd åt de värnpliktiges familjer, till förplägnad, till beklädnad, till kasern- och förplägnadsutredning m. m., till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m. och till sjukvård med de belopp, som betingas av den föreslagna minskningen av marinens värnpliktiga ur ersättningsreserven;

dels de förut omnämnda tvenne likalydande motionerna, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. B. Johansson m. fl.* (nr 110) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Lindman m. fl.* (nr 221), vari hemstälts bland annat, att riksdagen måtte besluta, att antalet tjänstgöringsdagar för ersättningsreserven ökas för flottan till 115,000 och för kustartilleriet till 118,000 dagar samt att vederbörliga underhålls- och avlöningsanslag undergå härav betingad ökning,

dels ock den likaledes förut nämnda, av herrar *J. H. Brädefors* och *Hagberg* i Luleå inom andra kammaren väckta motionen (nr 421), vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta höja militärmanskapets dagavlöning till 1 krona samt för dem, som fullgöra mer än 140 dagars tjänstgöring, till 1 krona 50 öre.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med ett belopp av 360,000 kronor, därav 600 kronor beräknats för avlöningstillägg åt reservkadetter vid kustartilleriet.

Marinförvaltningen har för nästkommande budgetår beräknat medelsbehovet under anslaget till ett belopp av 505,500 kronor.

Innan departementschefen övergått till att yttra sig om anslagsbehovet för de värnpliktigas avlöning under kommande budgetår, har han berört frågan om användande av värnpliktiga ur ersättningsreserven för tjänstgöring

vid flottans stationer och varv. Departementschefen har därvid framhållit, att enligt 1925 års försvarsbeslut några värnpliktiga ur ersättningsreserven icke avsåges till tjänstgöring vid flottan. På förslag av Kungl. Maj:t medgav emellertid 1928 års riksdag, att en kontingent dylika värnpliktiga finge avses för tjänstgöring vid flottan, huvudsakligen vid örlogsvärven. Antalet tjänstgöringsdagar för dessa värnpliktiga beräknades till 62,000, vilket under förutsättning av 140 dagars tjänstgöringstid motsvarade en uttagen kontingent av 500 man efter reducering på grund av beräknad avgång. Sagda antal tjänstgöringsdagar har sedermera till och med budgetåret 1932/1933 beräknats.

Med anledning av två vid 1932 års riksdag väckta, likalydande motioner (I: 8 och II: 13), i vilka ifrågasattes, att de för tjänstgöring vid flottans stationer och varv uttagna värnpliktiga ur ersättningsreserven skulle utbytas mot fast anställda arbetare, anförde nämnda riksdag i sin skrivelse nr 4 A (punkt 62) bland annat, att det motionsvis väckta förslaget borde närmare övervägas, särskilt med hänsyn till frågan, i vad mån dessa värnpliktiga lämpligen kunde ersättas med personal, som hade tjänstgöring under hela året. Riksdagen förutsatte, att vederbörande marina myndigheter till kommande år ägnade dessa frågor ett ingående övervägande.

Till följd av riksdagens berörda uttalande anbefallde Kungl. Maj:t genom brev den 22 april 1932 marinförvaltningen att i samband med avlåtande av framställning rörande sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1933/1934 inkomma med det yttrande, vartill nämnda uttalande kunde föranleda. I sin skrivelse den 27 augusti 1932 rörande sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1933/1934 framhöll marinförvaltningen, att ämbetsverket efter verkställd utredning kommit till det resultatet, att ett utbyte av ifrågavarande värnpliktiga mot civila arbetare syntes såsom ur skilda synpunkter mindre lämpligt icke böra äga rum.

Efter att närmare hava redogjort för innehållet i marinförvaltningens berörda skrivelse har departementschefen för egen del i ärendet anført följande.

»Med anledning av vad marinförvaltningen sålunda anført rörande frågan om utbyte vid flottans stationer och varv av värnpliktiga ur ersättningsreserven mot fast anställd personal synes någon ändring i ifrågavarande värnpliktigas uttagning för tjänstgöring ej böra vidtagas. För nästkommande budgetår torde dagantalet för dessa värnpliktiga böra beräknas enligt samma grunder som för budgetåret 1932/1933 och alltså upptagas med 62,000.

Såsom framgår av den i statsverkspropositionen till 1933 års riksdag under tionde huvudtiteln (sid. 84—85) lämnade framställningen angående drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg, hava av där anförda orsaker under innevarande budgetår såväl avlönings- som övriga kostnader för värnpliktiga ersättningsreservister, uttagna till tjänstgöring för tillgodo-seende av behovet av bemanningspersonal å statens isbrytarfartyg, ansetts böra bestridas från tionde huvudtiteln anslag. För kommande budgetår torde ifrågavarande kostnader, i den mån de avse de värnpliktigas landav-löning, böra bestridas från fjärde huvudtiteln. Antalet tjänstgöringsdagar för nu omhandlade värnpliktiga bör beräknas till 6,200.

Någon ändring av grunderna för beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för under tjänstgöringen avgångna värnpliktiga vid flottan finner jag mig i

brist på utredning för arméns del i dylikt hänseende icke för närvarande kunna förorda. I avvaktan på sådan utredning torde de hittills tillämpade grunderna böra tillämpas jämväl för nästkommande budgetår.

Den beräkning, jag låtit verkställa av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga m. fl. vid marinen under budgetåret 1934/1935 (se Bil. nr 20) utvisar, att tjänstgöringsdagarnas antal skulle utgöra 786,800. Därav böra 575,400 dagar upptagas med ett penningbidrag av 50 öre och 211,400 dagar med ett penningbidrag av en krona, vadan alltså för penningbidrag under nästkommande budgetår bör beräknas ett belopp av $(575,400 \times 0.50 + 211,400 \times 1.00 =) 499,100$ kronor.

För avlöningstillägg åt reservkadetter vid kustartilleriet torde böra beräknas 600 kronor.

Anslagsbehovet uppgår således till $(499,100 + 600 =) 499,700$ kronor eller, i avrundat tal, 500,000 kronor.»

Till stöd för den i ovanberörda motion I: 43 gjorda framställningen har anförts följande.

»Enligt propositionen skulle antalet tjänstgöringsdagar för ersättningsreserven uppgå till 62,000 dagar. Detta är ej detsamma som arbetsdagar, ty dels måste sön- och helgdagar frånräknas, dels åtgår en viss tid för militär utbildning. En värnpliktig ur ersättningsreserven, vilken nu fullgör 140 dagars värnplikt, kommer därför icke att arbeta å varven mer än cirka hundra dagar. Antalet effektiva arbetsdagar blir därför endast 44,300.

Emellertid torde det vara allmänt bekant, att arbetsprestationerna hos värnpliktigt handräckningsmanskap äro jämförelsevis låga. Då införandet av civila förrådsmän i utbyte mot värnpliktiga föreslogs i 1930 års statsverksproposition beträffande armén, beräknades att 44 civila förrådsmän motsvarade 25,000 värnpliktiga tjänstgöringsdagar per år, vilket alltså skulle innebära att 2 civila förrådsmän beräknades utföra något större arbetsprestation än 3 värnpliktiga. Enligt vad jag erfarit lär detta utbyte ha utfallit till belåtenhet.

Med utgångspunkt från ovanstående skulle alltså förut angivna 44,300 arbetsdagar för ersättningsreserven motsvaras av i runt tal 29,000 arbetsdagar för civila arbetare. Om timlönen beräknas genomsnittligt till 90 öre skulle kostnaderna för sistnämnda kategori bliva 208,800 eller i runt tal 210,000 kronor.

Vid en jämförelse med kostnaderna för ersättningsreserven torde beaktas, att portionskostnaderna i årets statsverksproposition upptagits till 84 öre mot 68 öre innevarande budgetår, alltså 16 öre högre. Den av marinförvaltningen angivna dagkostnaden skulle alltså bliva $(2:10 + 16) 2:26$. Med 62,000 tjänstgöringsdagar blir alltså hela kostnaden i runt tal 140,000 kronor. Om civilpersonal kom till användning i stället för ersättningsreserven, skulle alltså en merkostnad uppstå av 70,000, men enligt mitt förmenande är denna merutgift välfogad. Jag vill alldeles särskilt framhålla att genom ett bifall till mitt förslag skulle arbete kunna beredas för ett flertal av de f. d. militärer, vilka nu gå arbetslösa.

Gentemot vad marinförvaltningen anført vill jag framhålla följande.

Ämbetsverket påvisar risken för att de civila arbetarna skulle erhålla sådan yrkesskicklighet, att deras avlöning bleve för hög i förhållande till de enklare arbeten, som här avses. I så fall finnes, enligt mitt förmenande ingen anledning att bibehålla dem vid dessa enklare arbeten, utan bör deras yrkesskicklighet utnyttjas på annat sätt.

Någon svårighet att i Karlskrona erhålla tillfällig arbetskraft förefinnes icke.»

I fråga om de skäl, som herr J. B. Johansson m. fl. och herr Lindman m. fl. ävensom herrar Brädefors och Hagberg i Luleå anført till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna I: 110 och II: 421.

Uti den av Kungl. Maj:t framlagda anslagsberäkningen har för flottans stationer och varv upptagits 62,000 tjänstgöringsdagar för värnpliktige, tillhörande ersättningsreserven. Härtill komma 6,200 dagar för ersättningsreservister, avsedda för tillgodoseendet av bemanningsbehovet för statens isbrytarfartyg. I motion I: 43 yrkas nu, att ifrågavarande för stationerna och varven beräknade värnpliktiga skola utbytas mot civil arbetskraft, och att på grund härav anslaget till flottans underhåll och byggnader skall ökas med 200,000 kronor, varvid samtidigt erforderlig minskning bör ske i de anslag, som äro beroende av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga.

Utskottet.

Det i motionen gjorda yrkandet finner utskottet vara en fråga av sådan räckvidd och betydelse, att utskottet icke vill nu fatta principiell ställning till detsamma. Utskottet förutsätter, att försvarskommissionen kommer att till slutlig prövning upptaga detta spörsmål. Emellertid anser sig utskottet böra såsom en tillfällig och av rådande arbetslöshet uteslutande betingad åtgärd förorda, att det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår till 62,000 upptagna antalet tjänstgöringsdagar för handräckningsmanskapet vid flottan minskas i syfte att åt vederbörande varvsmyndigheter härigenom bereda visst utrymme för anställandet av civila arbetare. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang framhålla önskvärdheten av, att vid anställandet av dessa arbetare hänsyn i möjligaste mån tages till huruvida vederbörande sakna försörjningsmöjligheter. Enligt vad utskottet inhämtat skulle ett 50-tal civila arbetare kunna beredas tjänstgöring vid örlogsvarven. Detta skulle medföra, att anslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader måste ökas med omkring 120,000 kronor. I stället för beräknade 500 man ersättningsreservister med 140 dagars tjänstgöring skulle, därest nämnda antal civila arbetare anställdes, allenast behövas ungefär 300 man med i runt tal sammanlagt 40,000 tjänstgöringsdagar. Hänsyn har då tagits till viss genomsnittlig avgång under tjänstgöringen. Härigenom skulle å anslaget till de värnpliktigas avlöning uppstå en besparing av $(62,000 - 40,000 =) 22,000 \times 0.50$ eller 11,000 kronor. För samtliga anslag, som beräknas med hänsyn till antalet tjänstgöringsdagar, utgör besparingen inemot 50,000 kronor.

I fråga om de i motionerna I: 110 och II: 221 gjorda yrkandena om ökning av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, tillhörande ersättningsreserven, vid flottan med 53,000 dagar till 115,000 och vid kustartilleriet med 38,000 dagar till 118,000, anser utskottet, att tillräckliga skäl icke föreligga för att utskottet skall kunna förorda motionerna i denna del.

Med här ovan föreslagna jämkningar finner sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, som för flottan upptager ett antal tjänstgöringsdagar för till linjetjänst uttagna värnpliktiga, kadetter m. fl. av 468,600 och för kustartilleriet av 170,000 dagar, ävensom för ersättningsreserven vid flottan av 68,200 och vid kustartilleriet av 80,000 dagar. Sammanfattningsvis skulle

alltså enligt utskottets mening antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga för budgetåret 1934/1935 böra beräknas på följande sätt:

<i>Flottan.</i>	
Linjen	468,600 dagar
Ersättningsreserven (40,000 + 6,200 =)	46,200 »
	Summa 514,800 dagar.
<i>Kustartilleriet.</i>	
Linjen	170,000 dagar
Ersättningsreserven	80,000 »
	Summa 250,000 dagar.

Beträffande slutligen det motionsvis väckta förslaget (II: 421) om höjning av militärmanuskapets dagavlöning i allmänhet till en krona och för dem, som fullgöra mer än 140 dagars tjänstgöring, till 1 krona 50 öre, vill utskottet under hänvisning till vad som anförts under punkt 1:o) avstyrka detta förslag.

Anslaget till avlöning åt de värnpliktiga vid marinen för budgetåret 1934/1935 bör följaktligen upptagas med $(553,400 \times 0.50 + 211,400 \times 1.00 + 600 =)$ 488,700 kronor, vilken summa torde böra jämnas till 489,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) i anledning av herr Forssbergs förevarande motion (I: 43) besluta, att utbyte av värnpliktiga, tillhörande ersättningsreserven, mot civila arbetare vid flottans stationer och varv skall äga rum, i vad avser ett antal av 22,000 tjänstgöringsdagar för värnpliktiga;

b) avslå de i herr J. B. Johanssons m. fl. och herr Lindmans m. fl. förevarande motioner (I: 110 och II: 221) framställda förslagen om ökning av antalet tjänstgöringsdagar för till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga med för flottan 53,000 dagar och för kustartilleriet 38,000 dagar eller med tillhoppa 91,000 dagar, avsedda att tillgodose behovet av handräkningspersonal;

c) avslå herrar Brädefors' och Hagbergs i Luleå motion II: 421 om höjning av militärmanuskapets avlöning, i vad motionen avser anslaget till de värnpliktigas avlöning vid marinen;

d) öka ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, nu 360,000 kronor, med 129,000 kronor till 489,000 kronor.

FLYGVAPNET.

3:o) Kungl. Maj:t har i avseende å avd. Flygvapnet under fjärde huvudtiteln föreslagit riksdagen (punkt 118, sid. 152—154) att minska ordinarie

förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning och färder m. m., nu 140,700 kronor, med 3,400 kronor till 137,300 kronor.

Uti den förut omnämnda av herrar *J. H. Brädefors* och *Hagberg* i Luleå inom andra kammaren väckta motionen (nr 421) har hemställts, att riksdagen måtte besluta höja militärmanskapets dagavlöning till 1 krona, samt för dem, som fullgöra mer än 140 dagars tjänstgöring, till 1 krona 50 öre.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

För innevarande budgetår är ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning och färder m. m. upptaget med 140,700 kronor. Anslaget har beräknats sålunda:

Titel I. De värnpliktigas avlöning	kronor 107,700:—
Titel II. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	» 3,000:—
Titel III. Färdkostnader	» 30,000:—
	<hr/>
	Summa kronor 140,700:—

Departementschefen har för nästkommande budgetår beräknat antalet tjänstgöringsdagar till 158,000, därav 113,400 med penningbidrag av 50 öre och 44,600 med penningbidrag av 1 krona. För avlöningstillägg åt reserv-officersaspiranter borde i enlighet med flygstyrelsens förslag beräknas ett belopp av 3,000 kronor. Medelsbehovet under anslagstitel I skulle alltså beräknas till $(113,400 \times 0.50 + 44,600 \times 1.00 + 3,000 =)$ 104,300 kronor. Övriga anslagstitlar hava upptagits med oförändrade belopp.

Det motionsvis gjorda yrkandet vill utskottet under hänvisning till vad som anförts under punkt 1:o avstyrka.

Mot Kungl. Maj:ts förslag har utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herrar *Brädefors'* och *Hagbergs* i Luleå motion (II: 421), i vad motionen avser anslag till de värnpliktigas avlöning m. m. vid flygvapnet, minska ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning och färder m. m. nu 140,700 kronor med 3,400 kronor till 137,300 kronor.

Stockholm den 13 mars 1934.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hamrin*, *Lindblad*, *Bergqvist*, *Olof Olsson*, *Svensson* i *Kompersmåla*, *Kvarnzelius*, *Nilsson* i *Malmö*, *Borell*, *Oscar Olsson*, *Bagge*, *Bergström* och *Nilsson* i *Fredriksfält*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i *Råstock*, *Holmgren*, *Jansson*, *Strindlund*, *Törnkvist* i *Karlskrona*, *Persson* i *Fritorp*, *Eriksson* i *Stockholm*, *Persson* i *Falla*, *Svensson* i *Grönvik*, *Ward*, *Högström* och *Olofsson* i *Digernäs*.

Reservationer:

vid *punkt 1:o*) (Lantförsvaret) av herrar *Bergqvist, Svensson* i Kompersmåla, *Borell, Bagge, Nilsson* i Fredriksfält, *Holmgren, Persson* i Fritorp och *Persson* i Falla, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Vid bedömandet av det antal tjänstgöringsdagar, med vilket man bör räkna under budgetåret 1934/1935, synes det utskottet, som om de skäl, som av vederbörande militära myndigheter anförts för ökning av antalet reservofficersaspiranter vid krigsskolan voro så vägande, att utskottet ansett sig böra tillstyrka det i motionerna I: 110 och II: 221 gjorda yrkandet, att antalet höjes till 180, vilket innebär en ökning av reservofficersaspiranterna vid krigsskolan med inemot 50 per år. Såsom ovan anförts föranleder detta, att antalet tjänstgöringsdagar för till linjetjänst uttagna värnpliktiga måste ökas med ungefär 2,000.

Vidkommande därefter det i samma motioner gjorda yrkandet om ökning av antalet tjänstgöringsdagar för ersättningsreserven finner sig utskottet böra till undvikande av att de till linjetjänst uttagna värnpliktiga måste anlitas för handräckningsgöromål böra förorda motionärernas förslag om ökning av ersättningsreservens tjänstgöringsdagar med 198,000.

Med nu föreslagna jämkningar finner sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, som upptager ett antal tjänstgöringsdagar för till linjetjänst uttagna värnpliktiga av 3,714,000 och för till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga av 785,000, vartill kommer ett antal av 92,000 tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnplikts-tjänstgöring. Sammanfattningsvis skulle alltså enligt utskottets mening antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga för budgetåret 1934/1935 böra beräknas på följande sätt

Linjen (jämte reservofficersaspiranter)	3,716,000
Ersättningsreserven	983,000
Samvetsömma värnpliktiga	92,000
	Summa 4,791,000 dagar.

Beträffande slutligen det motionsvis väckta förslaget (II: 421) om höjning av militärmanskapets dagavlöning i allmänhet till en krona samt för dem, som fullgöra mer än 140 dagars tjänstgöring, till en krona 50 öre, vill utskottet — under erinran om att ett likartat yrkande avslagits av 1933 års riksdag — avstyrka det nu framställda yrkandet.

Anslaget till avlöning åt de värnpliktiga vid armén för budgetåret 1934/1935 bör, med inräknande av cirka 30,000 kronor för avlöningstillägg åt reservofficersaspiranter, följaktligen upptagas med $(3,974,100 \times 0:50 + 816,900 \times 1:00 + 30,000 =)$ 2,833,950 kronor eller med i avrundat tal 2,834,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) bifalla det i herr J. B. Johanssons m. fl. och herr Lind-

mans m. fl. förevarande motioner (I: 110 och II: 221) framställda förslaget om ökning av antalet till krigsskolan årligen beordrade reservofficersaspiranter till 180;

b) bifalla det i nämnda motioner framställda förslaget om ökning av det utav departementschefen beräknade antalet tjänstgöringsdagar för till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga med 198,000 dagar;

c) avslå — — — vid armén;

d) öka ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, nu 2,046,000 kronor, med 788,000 kronor till 2,834,000 kronor.»;

vid punkt 2:o) (Sjöförsvaret)

1) av samma reservanter, som de under punkt 1:o) antecknade, vilka reservanter ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Uti den av Kungl. Maj:t — — — 50,000 kronor.

Vidkommande härefter det i motionerna I: 110 och II: 221 gjorda yrkandet om ökning av antalet tjänstgöringsdagar för ersättningsreserven vid flottan med 53,000 dagar till 115,000 och vid kustartilleriet med 38,000 dagar till 118,000 för att tillgodose behovet av handräkningspersonal vid flottan och kustartilleriet anser utskottet de i motionerna anförda skälen härför vara så vägande, att utskottet ansett sig böra tillstyrka motionärernas förslag. Härigenom skulle anslaget till de värnpliktigas avlöning ökas med (53,000 + 38,000 =) 91,000 × 0.50 kronor eller med 45,500 kronor, vilken summa kan avrundas till 45,000 kronor.

Med nu föreslagna ändringar finner sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, som för flottan upptager ett antal tjänstgöringsdagar för till linjetjänst uttagna värnpliktiga, kadetter m. fl. av 468,600 och för kustartilleriet av 170,000 ävensom för ersättningsreserven vid flottan av 68,200 och vid kustartilleriet av 80,000 dagar. Sammanfattningsvis skulle alltså enligt utskottets mening antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga för budgetåret 1934/1935 böra beräknas på följande sätt:

Flottan.

Linjen	468,600 dagar
Ersättningsreserven (40,000 + 6,200 + 53,000 =)	99,200 »
	<hr/>
	Summa 567,800 dagar.

Kustartilleriet.

Linjen	170,000 dagar
Ersättningsreserven (80,000 + 38,000 =)	118,000 »
	<hr/>
	Summa 288,000 dagar.

Beträffande slutligen det motionsvis väckta förslaget (II: 421) — — — avstyrka detta förslag.

Anslaget till avlöning åt de värnpliktiga vid marinen för budgetåret 1934/1935 bör följaktligen upptagas med (644,400 × 0.50 + 211,400 × 1.00 + 600 =) 534,200 kronor, vilken summa torde böra avjämnas till 535,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) i anledning av herr Forssbergs förevarande motion (I: 43) — — för värnpliktiga;

b) bifalla de i herr J. B. Johanssons m. fl. och herr Lindmans m. fl. förevarande motioner (I: 110 och II: 221) framställda förslagen om ökning av det utav departementschefen beräknade antalet tjänstgöringsdagar för till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga med för flottan 53,000 dagar och för kustartilleriet 38,000 dagar eller med tillhoppa 91,000 dagar, avsedda att tillgodose behovet av handräckningspersonal;

c) avslå — — — vid marinen;

d) öka ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, nu 360,000 kronor, med 175,000 kronor till 535,000 kronor. »;

2) av herrar *Oscar Olsson* och *Eriksson* i Stockholm, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»I fråga om det i motionen I: 43 gjorda yrkandet vill utskottet erinra, att frågan om utbyte vid flottans stationer och varv av ersättningsreservister mot civil arbetskraft på grund av beslut av 1932 års riksdag varit föremål för övervägande inom marinförvaltningen. Ämbetsverket, som i ärendet inhämtat yttrande från stationsbefälhavarna och varvscheferna, hade därvid kommit till det resultatet, att ett utbyte av ifrågavarande värnpliktiga mot civila arbetare syntes såsom ur skilda synpunkter mindre lämpligt icke böra äga rum. Såsom framgår av innevarande års statsverksproposition har departementschefen på av marinförvaltningen anförda skäl icke heller funnit anledning vidtaga ändring i ifrågavarande värnpliktigas uttagning för tjänstgöring. Med hänsyn till vad de marina myndigheterna anført anser utskottet sig böra avstyrka det i nämnda motion framförda yrkandet om utbyte av ersättningsreservister mot civila arbetare.

I fråga om de i motionerna I: 110 och II: 221 gjorda yrkandena — — — motionerna i denna del.

Beträffande slutligen det motionsvis väckta förslaget (II: 421) — — — avstyrka detta förslag.

Utskottet, som alltså ansett sig böra tillstyrka, att den av Kungl. Maj:t verkställda beräkningen av antalet tjänstgöringsdagar lägges till grund för beräkning av anslaget till de värnpliktigas avlöning vid marinen, får hemställa,

att riksdagen må

a) avslå herr Forssbergs förevarande motion (I: 43) om utbyte av värnpliktiga, tillhörande ersättningsreserven, mot civila arbetare vid flottans stationer och varv;

b) avslå de — — — handräckningspersonal;

c) avslå — — — vid marinen;

d) i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag öka ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, nu 360,000 kronor, med 140,000 kronor till 500,000 kronor.»;

3) av herr *Törnkvist* i Karlskrona, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet vill erinra, att enligt 1925 års riksdags beslut om försvarsväsendets ordnande någon hänvisning av värnpliktiga ur ersättningsreserven till tjänstgöring vid flottan icke skulle ifrågakomma. På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beslöt emellertid 1928 års riksdag att för handräckningstjänst vid flottan skulle uttagas 500 värnpliktiga för att ersätta civil arbetskraft. För innevarande budgetår hava för flottans del några tjänstgöringsdagar för dylika värnpliktiga icke upptagits.

Då Kungl. Maj:t för nästkommande budgetår föreslagit inkallandet av handräckningsmanskap för flottan med ett beräknat dagantal av 62,000, lärer detta innebära ett avsteg från ovannämnda av 1925 års riksdag fattade beslut. Vidare är det tvivel underkastat, huruvida förslaget ifråga kan anses stå i god överensstämmelse med gällande värnpliktslag, enär de värnpliktigas tjänstgöring vid varven icke avser att bibringa dem militär utbildning, utan allenast kommer att ersätta civil arbetskraft. Ytterligare må framhållas, att erfarenheten numera givit vid handen, att dessa värnpliktigas arbetsinsats icke varit odelat tillfredsställande. Från vederbörande myndigheters sida torde det otvivelaktigt vara en fördel att för utförandet av arbetet vid varven få förfoga över en efter vanliga grunder rekryterad arbetarstam. Ur arbetslöshetssynpunkt vore även en dylik åtgärd givetvis att föredraga, då härigenom arbetstillfällena skulle ökas för de civila arbetarna, i det att inemot 100 man skulle kunna erhålla stadigvarande sysselsättning.

Under återopande av vad således anförts anser utskottet sig böra tillstyrka det i motionen I:43 gjorda yrkandet. Härav följer alltså, att utskottet avstyrker Kungl. Maj:ts förslag om avdelande av värnpliktiga ur ersättningsreserven till tjänstgöring vid flottan.

Vid ett utbyte av ersättningsreservister mot civila arbetare i den omfattning, som i motionen föreslås, kommer förevarande anslag till de värnpliktigas avlöning att nedsättas med ett belopp av $(62,000 \times 0,50 =)$ 31,000 kronor och ytterligare nedsättningar att ske i samtliga de anslag, som beräknas efter antalet tjänstgöringsdagar. Som en följd härav bör emellertid å andra sidan anslaget till flottans byggnader och underhåll ökas med 200,000 kronor.

I fråga om — — — i denna del.

Med här ovan föreslagna jämkningar finner sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, som för flottan upptager ett antal tjänstgöringsdagar för till linjetjänst uttagna värnpliktiga, kadetter m. fl. av 468,600 och för kustartilleriet av 170,000 dagar, ävensom för ersättningsreserven vid flottan av 68,200 och vid kustartilleriet av 80,000 dagar. Sammanfattningsvis skulle alltså enligt utskottets mening antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga för budgetåret 1934/1935 böra beräknas på följande sätt:

Flottan.

Linjen	468,600 dagar
Ersättningsreserven	6,200 »
	Summa 474,800 dagar

Kustartilleriet.

Linjen	170,000 dagar
Ersättningsreserven	80,000 »
	Summa 250,000 dagar

Beträffande slutligen det motionsvis väckta förslaget (II: 421) — — — avstyrka detta förslag.

Anslaget till avlöning åt de värnpliktiga vid marinen för budgetåret 1934/1935 bör följaktligen upptagas med $(513,400 \times 0.50 + 211,400 \times 1.00 + 600 =)$ 468,700 kronor, vilken summa torde bära jämnas till 469,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) i enlighet med herr Forssbergs förevarande motion (I: 43) besluta, att utbyte av värnpliktiga, tillhörande ersättningsreserven, mot civila arbetare vid flottans stationer och varv skall äga rum, i vad avser ett antal av 62,000 tjänstgöringsdagar för värnpliktiga;

b) avslå de — — — handräkningspersonal;

c) avslå — — — vid marinen;

d) öka ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, nu 360,000 kronor, med 109,000 kronor till 469,000 kronor.»